

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Інженерно-технологічний факультет
Кафедра охорони праці та фізики
Кафедра технології і переробки продуктів тваринництва та кінології

Робоча програма (силабус) освітнього компонента

ОК 12 - Безпека життєдіяльності та основи охорони праці

(обов'язковий / вибірковий)

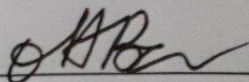
Реалізується в межах освітньої програми **_ОП «Архітектура та містобудування»_**

за спеціальністю _____ 191 Архітектура та містобудування _____
(шифр, назва)

на __першому__ рівні вищої освіти

Суми – 2021

Розробник:

(підпис)

Василенко О.О.,

(прізвище, ініціали)

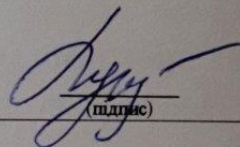
к.т.н., доцент кафедри охорони праці
(вчений ступінь та звання, посада)
та фізики

Розглянуто, схвалено
та затверджено на
засіданні кафедри
охорони праці та
фізики

(назва кафедри)

протокол від 18.06.2024 № 9

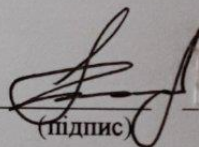
Завідувач
кафедри

(підпис)

Хурсенко С.М.
(прізвище, ініціали)

Погоджено:

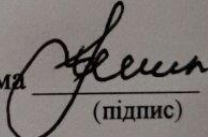
Гарант освітньої програми

(підпис)

Бородай Д.С.

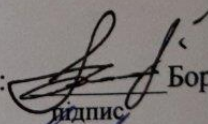
(ПБ)

Декан факультету, де реалізується освітня програма

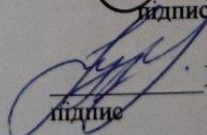

(підпис)

Циганенко Л.А.
(ПБ)

Рецензія на робочу програму(додається) надана:

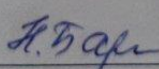

(підпис)

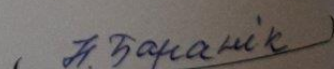
Бородай Д.С.
(ПБ)

(підпис)

Хурсенко С.М.
(ПБ)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

(підпис)

(ПБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 14.07 2021 р.

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Безпека життєдіяльності та основи охорони праці		
2.	Факультет/кафедра	кафедра охорони праці та фізики, Кафедра технології і переробки продуктів тваринництва та кінології		
3.	Статус ОК	Обов'язковий		
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)	ОП «Архітектура та містобудування», 191 Архітектура та містобудування		
5.	Рівень НРК	1-й бакалаврський		
6.	Семестр та тривалість вивчення	5-й семестр, 15 тижнів		
7.	Кількість кредитів ЄКТС	3		
8.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття)		Самостійна робота
		Лекційні 14	Практичні заняття 16	60
9.	Мова навчання	українська		
10.	Викладач/Координатор освітнього компонента	к.с.-г..н, доцент Ладика Л.М. к.т.н, доцент Василенко О.О.		
11.1	Контактна інформація	vasylenko.sumy@gmail.com		
11.	Загальний опис освітнього компонента	Формування правильної соціальної позиції особи щодо власної безпеки та безпечної поведінки у повсякденні, в умовах виробництва та надзвичайних ситуацій. Середовищі, підготовка до дій при загрозі та в умовах надзвичайних ситуацій з метою зменшення потенційно-негативних наслідків. Прищеплення практичних навичок захисту життєдіяльності від шкідливого та небезпечного впливу параметрів середовища існування та вражаючих факторів зони надзвичайних ситуацій.		
12.	Мета освітнього компонента	набуття знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності.		
13.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	1. Освітній компонент є основою для компонента ОП 1-го рівня освіти «Архітектура та містобудування»: Підсумкова атестація: Виконання та публічний захист дипломної роботи		
14.	Політика академічної доброчесності	-не допускається копіювання висновків протоколів практичних робіт один у одного, у подібному випадку практичні роботи будуть вважатися не захищеними та потребують повторного доопрацювання. В разі повторного доопрацювання робота не буде оцінена на максимальний бал; -не допускається копіювання тексту самостійних робіт у інших студентів, у подібному випадку роботи не будуть допущені до захисту; -під час написання підсумкових тестувань не дозволяється списування студентів один у одного та користування гаджетами, якщо це відбувається, то передбачене зниження балів.		

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання з дисципліни ¹	Програмні результати навчання ²		Як оцінюється РНД
	ПРН1	ПРН 4	
<u>ДРН 1.</u> Здійснення забезпечення відповідного рівня якості та безпечності під час виконання робіт.	X	X	1. Захист протоколів практичних робіт, 2. Захист реферату по тематиці самостійної роботи, 3. Екзамен
<u>ДРН 2.</u> Володіння основами Законодавства України з охорони праці, систему управління та організації охорони праці на виробництві, питання організації навчання з охорони праці та розслідування нещасних випадків на виробництві, а також методи економічного аналізу травматизму;	X		1. Захист протоколів практичних робіт, 2. Захист реферату по тематиці самостійної роботи, 3. Екзамен
<u>ДРН 3.</u> Володіння основами виробничої санітарії, нормування параметрів виробничої санітарії та забезпечення належних санітарно-гігієнічних умов праці, питання техніки безпеки і електробезпеки виробництва, а також основи пожежної безпеки виконання робіт;	X		1. Захист протоколів практичних робіт, 2. Захист реферату по тематиці самостійної роботи, 3. Екзамен
<u>ДРН 4</u> Здійснювати технічні та організаційні заходи щодо організації безпечних умов праці під час виробничої діяльності.	X	X	1. Захист протоколів практичних робіт, 2. Захист реферату по тематиці самостійної роботи, 3. Екзамен

¹ Той, перелік, який наводиться у робочій програмі у «знати, уміти».

При визначенні ДРН у робочій програмі можна не виділяти «знати, уміти», а давати загальним списком.

² зазначити номери ПРН так, як вони наведені в ОП.

ОБОВ'ЯЗКОВО! ПРН, що наведені у додатку повинні співпадати із тими «+», що наведені у матриці відповідності ПРН і ОК освітньої програми.

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу		Рекомендована література ³
	Аудиторна робота	Самостійна робота	
	Лк	ПЗ	
Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності. 1. Безпека людини, суспільства, національна безпека. 2. Основні поняття та визначення. 3. Види небезпек: мікро- та макро-біологічна, вибухопожежна, гідродинамічна, пожежна, радіаційна, фізична, хімічна, екологічна. 4. Аксиоми безпеки життєдіяльності. Критерії переходу небезпечної події у НС, одиниці виміру показників класифікаційної ознаки НС та їхні порогові значення у природному середовищі, виробничій, транспортній та інших сферах життєдіяльності.			4 1. Бедрій Я.І., Боярська В.М., Голубев А.К. та ін. Безпека життєдіяльності: Посіб. для студ. техн. вузів. – Л., 2015. – 275 с. 2. Безпека життєдіяльності. Навч. посіб. / За ред. М. Назарука. – Львів: "За вільну Україну", 2007 – 275 с. 3. Лапін В. М. Безпека життєдіяльності людини. – Л.: Львівський банківський коледж, 2008. – 192 с. 4. Безпека життєдіяльності. /Є. П. Желібо, Н. М. Заверуха, В. В. Зацарний. За ред. Желібо Є. П.: Навч. посібник. – Львів, "Новий Світ-2010". – 2001. – 320 с.
Тема 2. Таксономія небезпек. Ризик як кількісна оцінка небезпек. План 1. Ризик, як фактор потенційних небезпек. 2. Таксономія, ідентифікація та квантифікація небезпек. 3. Ідентифікація та оцінювання рівня небезпеки за допомогою імовірнісних структурно-логічних моделей, застосованих у відповідній галузі господарювання. 4. Визначення потенційно-небезпечних об'єктів і територій.			2 1. Лапін В. М. Безпека життєдіяльності людини. – Л.: Львівський банківський коледж, 2008. – 192 с. 2. Безпека життєдіяльності. /Є. П. Желібо, Н. М. Заверуха, В. В. Зацарний. За ред. Желібо Є. П.: Навч. посібник. – Львів, "Новий Світ-2010". – 2001. – 320 с.
Тема 3. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин,	2		2 1. Безпека життєдіяльності. Навч. посіб. / За ред. М.

³ Конкретне джерело із основної чи додатково рекомендованої літератури

об'єкти економіки. Техногенні небезпеки та їхні наслідки. План 1. Небезпечні геологічні процеси та явища. 2. Небезпечні метеорологічні явища та процеси. 3. Небезпечні гідрологічні явища та процеси. 4. Пожежі у природних екосистемах. 5. Біологічні небезпеки. 6. Промислові аварії, катастрофи та їх наслідки. 7. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях. 8. Класифікація радіаційних аварій за характером дії і масштабами. Механізм дії іонізуючих випромінювань на тканини організму.				Назарука. – Львів: "За вільну Україну", 2007 – 275 с. 2. Лапін В. М. Безпека життєдіяльності людини. – Л.: Львівський банківський коледж, 2008. – 192 с.
Тема 4. Техногенні небезпеки та їхні наслідки. План 1. Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу. 2. Механізм дії іонізуючих випромінювань на тканини організму. 3. Класифікація, номенклатура і одиниці виміру вражаючих факторів фізичної та хімічної дії джерел техногенних небезпек.		2	2	1. Бедрій Я.І., Боярська В.М., Голубев А.К. та ін. Безпека життєдіяльності: Посіб. для студ. техн. вузів. – Л., 2015. – 275 с. 2. Безпека життєдіяльності. Навч. посіб. / За ред. М. Назарука. – Львів: "За вільну Україну", 2007 – 275 с. 3. Лапін В. М. Безпека життєдіяльності людини. – Л.: Львівський банківський коледж, 2008. – 192 с. 4. Безпека життєдіяльності. /Є. П. Желібо, Н. М. Заверуха, В. В. Зацарний. За ред. Желібо Є. П.: Навч. посібник. – Львів, "Новий Світ-2010". – 2001. – 320 с.
Тема 5. Пожежна безпека. План 1. Загальні поняття про основи теорії розвитку та припинення горіння. 2. Етапи розвитку пожежі. 3. Зони горіння, теплового впливу, задимлення, токсичності. 4. Небезпечні для людини фактори пожежі.			2	1. Безпека життєдіяльності. /Є. П. Желібо, Н. М. Заверуха, В. В. Зацарний. За ред. Желібо Є. П.: Навч. посібник. – Львів, "Новий Світ-2010". – 2001. – 320 с.

5. Вибух. Фактори техногенних вибухів, що призводять до ураження людей, руйнування будівель, споруд, технічного устаткування і забруднення навколишнього середовища. 6. Класифікація об'єктів за їхньою пожежо вибухонебезпекою. 7. Показники пожежо-вибухонебезпеки речовин і матеріалів.				
Тема 6. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. План 1. Глобальні проблеми людства. 2. Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження. 3. Види тероризму, його первинні, вторинні та каскадні вражаючі фактори їхнього			2	1. Основи соціоекології: Навч. посіб. / Г.О. Бачинський, Н.В. Бернада, В.Д. Бондаренко та ін.; За ред. Г. О. Бачинського. – К.: Вища шк., 2015. – 238 с.
Тема 7. Застосування ризик орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС. План 1. Загальний аналіз ризику і проблем безпеки складних систем. 2. Визначення базисних подій. 3. Ідентифікація ризику		2	2	1. Джигирей В. С., Жидецький . Безпека життєдіяльності. – Львів. – “Афіша”. – 2010. – 254 с. 2. Літвак С. М., Михайлюк В. О. Безпека життєдіяльності. Навч. посібник. Миколаїв. - ТОВ “Компанія ВІД”. – 2011. – 230 с.

Тема 8. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та АТО у НС. План 1. Основні засади та концепції щодо захисту населення та АТО у НС.			2	1. Заплатинський В. М. Безпека життєдіяльності: Опорний конспект лекцій. – К.: Київ. держ. торг.-екон. ун-т, 2019. – 207 с.
Тема 9: Загальні питання охорони праці План 1. Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном. 2. Основні розділи дисципліни «Основи охорони праці».			2	1. Запорожець О.І., Протоєрейський О.С., Франчук Г.М., Боровик І. М. Основи охорони праці. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2019. – 264 с. 2. Основи охорони праці: /В.В. Березуцький, Т.С. Бондаренко, Г.Г.Валенко та ін.; за ред. проф. В.В. Березуцького. – Х.:Факт, 2019. – 480 с.
Тема 10: Правові та організаційні основи охорони праці План 1. Конституційні засади охорони праці в Україні. 2. Закон України «Про охорону праці».		2	2	1. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. – 4-те вид., допов. і перероб. – К.: Університет «Україна», 2009. – 295 с. 2. Охорона праці: навч. посіб. / З.М. Яремко, С.В. Тимошук, О.І. Третяк, Р.М. Ковтун; за ред. проф. З.М. Яремка. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 374 с.
Тема 11: Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці План 1. Система державного управління охороною праці в Україні. 2. Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права.	2		2	1. Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І.П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум: Навч. посіб. – Суми: Університетська книга, 2015. – 540 с. 2. Купчик М.П., Гандзюк М.П. та ін. Основи охорони праці. — К.: Основа, 2012. — 410 с.
Тема 12 Організація охорони праці на підприємстві План 1. Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в організації. 2. Служба охорони праці підприємства. 3. Права і обов'язки працівників служби охорони праці.		2	2	1. Жидецький В.Ц., Джигірей В.С., Мельников О.В. Основи охорони праці. – Вид. 2-е, стереотипне. – Львів: Афіша, 2017. – 347с. 2. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці. Підручник — Львів: УАД, 2016 – 336 с. 3. Ярошенко І.Ф. Безпека життєдіяльності в інженерних рішеннях: Навчальний посібник –

				Суми. Видавництво „Довкілля”, 2014, 390с.
Тема 13: Навчання з питань охорони праці План 1. Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. 2. Вивчення основ охорони праці у навчальних закладах і під час професійного навчання. 3. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці.			2	1. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці. – К.: Каравела, 2014. – 408 с. 2. Геврик Є.О. Охорона праці: [Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.]. — 2-е вид., перероб. та допов.. — К.: Ніка-Центр: [Ельга], 2018. — 294 с
Тема 14: Профілактика травматизму та професійних захворювань План 1. Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. 2. Розподіл травм за ступенем тяжкості. 3. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням.			2	1. Зеркалов Д.В. Основи охорони праці: Навч. посіб.: У 3 ч. / Міжнар. АН екології та безпеки життєдіяльності. — [К.]: Інтеллект, 2014. – 129 с.
Тема 15: Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії. Загальні положення. План 1. Основи фізіології праці. 2. Гігієна праці, її значення. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці.	2		2	1. Запорожець О.І., Протоєрейський О.С., Франчук Г.М., Боровик І. М. Основи охорони праці. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2019. – 264 с. 2. Основи охорони праці: /В.В. Березуцький, Т.С. Бондаренко, Г.Г.Валенко та ін.; за ред. проф. В.В. Березуцького. – Х.:Факт, 2019. – 480 с.
Тема 16: Повітря робочої зони. План 1. Робоча зона та повітря робочої зони. 2. Мікроклімат робочої зони. Нормування та контроль параметрів мікроклімату. 3. Заходи та засоби нормалізації параметрів мікроклімату.			2	1. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. – 4-те вид., допов. і перероб. – К.: Університет «Україна», 2009. – 295 с. 2. Охорона праці: навч. посіб. / З.М. Яремко, С.В. Тимошук, О.І. Третяк, Р.М. Ковтун; за ред. проф. З.М. Яремка. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 374 с.
Тема 17: Освітлення виробничих приміщень План 1. Основні світлотехнічні визначення. 2. Класифікація виробничого освітлення. 3. Загальний підхід до проектування систем освітлення.			2	1. Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І.П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум: Навч. посіб. – Суми: Університетська книга, 2015. – 540 с. 2. Купчик М.П., Гандзюк М.П. та ін. Основи охорони праці. — К.: Основа, 2012. — 410 с.

Тема 18: Вібрація План 1. Джерела, класифікація і характеристики вібрації. 2. Гігієнічне нормування вібрацій. 3. Методи контролю параметрів вібрацій.			2	1. Жидецький В.Ц., Джигірей В.С., Мельников О.В. Основи охорони праці. – Вид. 2-е, стереотипне. – Львів: Афіша, 2017. – 347с. 2. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці. Підручник — Львів: УАД, 2016 – 336 с. 3. Ярошенко І.Ф. Безпека життєдіяльності в інженерних рішеннях: Навчальний посібник – Суми. Видавництво „Довкілля”, 2014, 390с.
Тема 19: Шум, ультразвук та інфразвук План 1. Параметри звукового поля: звуковий тиск, інтенсивність, частота, коливальна швидкість. Звукова потужність джерела звуку. 2. Класифікація шумів за походженням, за характером, спектром та часовими характеристиками.			6	1. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці. – К.: Каравела, 2014. – 408 с. 2. Геврик Є.О. Охорона праці: [Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.]. — 2-е вид., перероб. та допов.. — К.: Ніка-Центр: [Ельга], 2018. — 294 с
Тема 20: Електромагнітні поля та випромінювання радіочастотного діапазону План 1. Джерела, особливості і класифікація електромагнітних випромінювань та електричних і магнітних полів. 2. Характеристики полів і випромінювань.	2		2	1. Зеркалов Д.В. Основи охорони праці: Навч. посіб.: У 3 ч. / Міжнар. АН екології та безпеки життєдіяльності. — [К.]: Інтеллект, 2014. – 129 с.
Тема 21: Випромінювання оптичного діапазону План 1. Класифікація та джерела випромінювань оптичного діапазону. 2. Класифікація лазерів за ступенями небезпечності лазерного випромінювання.		2	4	1. Запорожець О.І., Протоєрейський О.С., Франчук Г.М., Боровик І. М. Основи охорони праці. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2019. – 264 с. 2. Основи охорони праці: /В.В. Березуцький, Т.С. Бондаренко, Г.Г.Валенко та ін.; за ред. проф. В.В. Березуцького. – Х.:Факт, 2019. – 480 с.
Тема 22: Іонізуюче випромінювання План 1. Виробничі джерела, іонізуючого випромінювання, класифікація і особливості їх використання. 2. Типові методи та засоби захисту персоналу від			2	1. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. – 4-те вид., допов. і перероб. – К.: Університет «Україна», 2009. – 295 с. 2. Охорона праці: навч. посіб. / З.М. Яремко, С.В. Тимошук, О.І. Третяк, Р.М. Ковтун; за ред. проф. З.М. Яремка. – Львів:

іонізуючого випромінювання у виробничих умовах.				Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 374 с.
Тема 23: Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення виробничих і допоміжних приміщень План 1. Класи шкідливості підприємств за санітарними нормами. 2. Санітарно-захисні зони підприємств. 3. Вимоги охорони праці до розташування виробничого і офісного обладнання та організації робочих місць.	2	2	4	1. Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І.П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум: Навч. посіб. – Суми: Університетська книга, 2015. – 540 с. 2. Купчик М.П., Гандзюк М.П. та ін. Основи охорони праці. — К.: Основа, 2012. — 410 с.
Тема 24: Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів План 1. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів. 2. Безпека під час експлуатації систем під тиском і криогенної техніки. 3. Безпека під час вантажно-розвантажувальних робіт.			2	1. Жидецький В.Ц., Джигірей В.С., Мельников О.В. Основи охорони праці. – Вид. 2-е, стереотипне. – Львів: Афіша, 2017. – 347с. 2. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці. Підручник — Львів: УАД, 2016 – 336 с. 3. Ярошенко І.Ф. Безпека життєдіяльності в інженерних рішеннях: Навчальний посібник – Суми. Видавництво „Довкілля”, 2014, 390с.
Тема 25: Електробезпека. План 1. Дія електричного струму на організм людини. 2. Електричні травми. 3. Чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом.	2	2	2	1. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці. – К.: Каравела, 2014. – 408 с. 2. Геврик Є.О. Охорона праці: [Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.]. — 2-е вид., перероб. та допов.. — К.: Ніка-Центр: [Ельга], 2018. — 294 с
Тема 26: Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах План: 1. Показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин. 2. Класифікація вибухонебезпечних та пожежонебезпечних приміщень і зон. 3. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту. Пожежна сигналізація. Засоби пожежогасіння.	2	2	2	1. Зеркалов Д.В. Основи охорони праці: Навч. посіб.: У 3 ч. / Міжнар. АН екології та безпеки життєдіяльності. — [К.]: Інтеллект, 2014. – 129 с.
Всього	14	16	60	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять, консультацій</u>)	Кількість годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)	Кількість годин
<u>ДРН 1.</u> Здійснення забезпечення відповідного рівня якості та безпечності під час виконання робіт.	Презентації (демонстрація інформації щодо тематики лекцій)	4	Практичні заняття (виконання завдань відповідно до методичних рекомендацій) Індивідуальні завдання (проведення пошуку інформації для написання реферату по тематиці самостійної роботи)	4 14
<u>ДРН 2.</u> Володіння основами Законодавства України з охорони праці, систему управління та організації охорони праці на виробництві, питання організації навчання з охорони праці та розслідування нещасних випадків на виробництві, а також методи економічного аналізу травматизму;	Презентації (демонстрація інформації щодо тематики лекцій)	2	Практичні заняття (виконання завдань відповідно до методичних рекомендацій) Індивідуальні завдання (проведення пошуку інформації для написання реферату по тематиці самостійної роботи)	4 16
<u>ДРН 3.</u> Володіння основами виробничої санітарії, нормування параметрів виробничої санітарії та забезпечення належних санітарно-гігієнічних умов праці, питання техніки безпеки і електробезпеки виробництва, а також основи пожежної безпеки виконання робіт;	Презентації (демонстрація інформації щодо тематики лекцій)	4	Практичні заняття (виконання завдань відповідно до методичних рекомендацій) Індивідуальні завдання (проведення пошуку інформації для написання реферату по тематиці самостійної роботи)	4 14

ДРН 4 Здійснювати технічні та організаційні заходи щодо організації безпечних умов праці під час виробничої діяльності.	Презентації (демонстрація інформації щодо тематики лекцій)	4	Практичні заняття (виконання завдань відповідно до методичних рекомендацій) Індивідуальні завдання (проведення пошуку інформації для написання реферату по тематиці самостійної роботи)	4 16

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Діагностичне оцінювання (зазначається за потреби)

5.2. Сумативне оцінювання

5.2.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Захист практичних робіт	55/ 55%	До 14 тижня
2.	Захист рефератів по самостійній роботі	15/ 15%	До 14 тижня
3.	Екзамен – письмова робота (відкриті питання)	30/ 30%	До кінця навчального семестру

5.2.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Захист практичних робіт (За 1-ну лабораторну роботу)	<2 балів Вимоги щодо завдання не виконано	3-4 Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкрити, відсутній аналіз інших підходів до питання	5-7 балів Виконано усі вимоги завдання	8 балів Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Захист рефератів (самостійна робота студента)	<5 балів Вимоги щодо завдання не виконано	5-8 Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкрити, відсутній аналіз інших підходів до питання	8-12 балів Виконано усі вимоги завдання	15 балів Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми

Екзамен	<10 балів	10-20	20-25 балів	30 балів
	<i>Вимоги щодо завдання не виконано</i>	<i>Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання</i>	<i>Виконано усі вимоги завдання</i>	<i>Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми</i>

5.3.Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	<i>Тестування (тест множинного вибору)</i>	<i>Протягом семестру, не пізніше 14 тижня</i>
2	<i>Зворотний зв'язок у вигляді написаних протоколів практичних робіт</i>	<i>Протягом семестру, після кожної практичної роботи, не рідше ніж раз на 2 тижні</i>
3	<i>Зворотний зв'язок у вигляді усного захисту практичних робіт</i>	<i>Протягом семестру, після кожної лабораторної роботи, не рідше ніж раз на тиждень</i>
4	<i>Усний зворотний зв'язок під час роботи над виконанням практичних робіт</i>	<i>До 14 тижня</i>
5	<i>Зворотний зв'язок у вигляді виконаного реферату по тематиці самостійної роботи</i>	<i>До 14 тижня</i>

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

Методичне забезпечення (Охорона праці)

1. Лабораторний практикум з курсу «Основи охорони праці»/ В. В. Березуцький, Т. С. Бондаренко, Л. А. Васьковець та ін.; За ред. В. В. Березуцького. - Х.: Факт, 2005. - 348 с.
2. Протоєрейський О.С. Охорона праці: Практикум для студентів усіх спеціальностей: – К.: НАУ, 2010 – 82 с.
3. Охорона праці (практикум): Навч. посіб. / За заг. ред.. к.т.н., доц.. І. П. Пістуна. – Львів: «Тріада плюс», 2011 – 436 с.
4. Навчально-методичний комплекс дисципліни «Основи охорони праці» для студентів на 2013-2014 навчальний рік. Суми, СНАУ
5. Методичні вказівки до виконання лабораторних та практичних робіт з курсу „Охорона праці”. Сумський НАУ, кафедра “Охорони праці”. 2003-2013рр.
6. Методичний посібник з питань експлуатації і застосування вогнегасників. /Присяжнюк Л.А., Білкун Д.Г., Баленко В.К. та ін. - К.: Основа, 2007. - 147 с.
7. Організація навчання з охорони праці. Методичні вказівки щодо проведення практичних занять./ Суми, 2007 рік.
8. Визначення вмісту шкідливих газів і парів у повітрі експресним методом. Методичні вказівки щодо проведення лабораторної роботи . - Суми: СНАУ, 2011. - 16 с.
9. Дослідження параметрів мікроклімату Методичні вказівки щодо проведення лабораторної роботи. – Суми: СНАУ, 2011. – 16 с.

Методичне забезпечення (Безпека життєдіяльності)

1. Безпека життєдіяльності. Методичні вказівки щодо проведення практичних занять. частина – 1. Суми, 2015 р., 30 с.

2. Безпека життєдіяльності. Методичні вказівки щодо проведення практичних занять. частина – 2. Суми, 2015 р., 45 с.

3. Безпека життєдіяльності. Методичні вказівки щодо проведення практичних занять. частина – 3. Суми, 2015 р., 60 с.

1. Бедрій Я.І., Боярська В.М., Голубев А.К. та ін. Безпека життєдіяльності: Посіб. для студ. техн. вузів. – Л., 2007. – 275 с.

2. Безпека життєдіяльності. Навч. посіб. / За ред. М. Назарука. – Львів: "За вільну Україну", 2007 – 275 с.

3. Безопасность жизнедеятельности: Учебник / Под ред. проф. Э.А. Арустамова. – 2-е изд. перераб. и доп. – М.: Изд. Дом "Дашков и К", 2000. – 678 с.

4. Безопасность жизнедеятельности: Учебник для студ. средних проф. учеб. заведений / С.В. Белов, В.А. Девисилов, А.Ф. Козьяков и др.; Под общ. ред. С.В. Белова. – М.: Высш. шк., НМЦ СПО, 2000. – 343 с.

5. Заплатинський В. М. Основи кримінологічної безпеки сучасного бізнесу: Навч. посіб. для вузів. – К.: Київ. держ. торг.-екон. ун-т, 2000. – 141 с.

6. Заплатинський В. М. Безпека життєдіяльності: Опорний конспект лекцій. – К.: Київ. держ. торг.-екон. ун-т, 2009. – 207 с.

7. Лапін В. М. Безпека життєдіяльності людини. – Л.: Львівський банківський коледж, 2008. – 192 с.

8. Основи соціоекології: Навч. посіб. / Г.О. Бачинський, Н.В. Бернада, В.Д. Бондаренко та ін.; За ред. Г. О. Бачинського. – К.: Вища шк., 2005. – 238 с.

9. Пістун І. П. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. – Суми: Вид-во "Університетська книга", 2009. – 301 с.

10. Безпека життєдіяльності. /Є. П. Желібо, Н. М. Заверуха, В. В. Зацарний. За ред. Желібо Є. П.: Навч. посібник. – Львів, "Новий Світ-2000". – 2001. – 320 с.

Рекомендована література (Охорона праці)

Базова

2. Закон України "Про охорону праці" від 14 жовтня 1992 р. (Із змінами від 26.11.2002).
3. Кодекс Законів про працю в Україні.
4. Закон України "Про пожежну безпеку". – К., 2005
5. Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності" від 23.09.99 р. №1105.
6. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».
7. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 № 1232 «Порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві».
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2003 р. № 994. «Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат».

10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці» від 1 серпня 1992 р.
11. Основи охорони праці: Підручник. 2-ге видання / К.Н.Ткачук, М.О.Халімовський, В.В.Зацарний та ін. – К.: Основа, 2006 – 448 с.
12. Запорожець О.І., Протоєрейський О.С., Франчук Г.М., Боровик І. М. Основи охорони праці. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 264 с.
13. Основи охорони праці. /В.В. Березуцький, Т.С. Бондаренко, Г.Г.Валенко та ін.; за ред. проф. В.В. Березуцького. – Х.:Факт, 2009. – 480 с.
14. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. – 4-те вид., допов. і перероб. – К.: Університет «Україна», 2009. – 295 с.
15. Охорона праці: навч. посіб. / З.М. Яремко, С.В. Тимошук, О.І. Третяк, Р.М. Ковтун; за ред. проф. З.М. Яремка. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 374 с.
16. Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І.П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум: Навч. посіб. – Суми: Університетська книга, 2009. – 540 с.
17. Купчик М.П., Гандзюк М.П. та ін. Основи охорони праці. — К.: Основа, 2000. — 410 с.
18. Жидецький В.Ц., Джигірей В.С., Мельников О.В. Основи охорони праці. – Вид. 2-е, стереотипне. – Львів: Афіша, 2010. – 347с.
19. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці. Підручник — Львів: УАД, 2006 – 336 с.
20. Ярошенко І.Ф. Безпека життєдіяльності в інженерних рішеннях: Навчальний посібник – Суми. Видавництво „Довкілля”, 2009, 390с.
21. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці. – К.: Каравела, 2009. – 408 с.
22. Геврик Є.О. Охорона праці: [Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.]. — 2-е вид., перероб. та допов.. — К.: Ніка-Центр: [Ельга], 2009. — 294 с
23. Зеркалов Д.В. Основи охорони праці: Навч. посіб.: У 3 ч. / Міжнар. АН екології та безпеки життєдіяльності. — [К.]: Інтелект, 2010. – 129 с.
24. Керб Л.П. Основи охорони праці. – К., 2005. – 215 с.
25. Основи охорони праці: Навч. посіб. / [І.О.Воронов, І.Д.Коваленко, П.В.Афанасьєв, Т.В.Булгач]. — К.: Генеза, 2010. — 262, [1] с.
26. Охорона праці та промислова безпека: Навч. посіб. / К. Н. Ткачук, В. В. Зацарний, Р. В. Сабарно, С. Ф. Каштанов, Л. О. Мітюк, Л. Д. Третякова, К. К.Ткачук, А. В. Чадюк. За ред. К. Н. Ткачука і В. В. Зацарного. – К.: ____ 2009 – ____ с.
27. Охорона праці (Законодавство. Організація роботи): Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І. П. Пістуна. – Львів: “Тріада плюс”, 2010. – 648 с.
28. Протоєрейський О.С., Запорожець О.І.Основи охорони праці: [Навч. посіб. для студ. техн. спец. вищ. навч. закл.] / О.С.Протоєрейський, О.І.Запорожець; Нац. авіац. ун-т. — К., 2002. — 523 с.
29. Серіков Я. О. Основи охорони праці: Навч. посіб. – Харків, ХНАМГ, 2007. - 227с.

Допоміжна

1. Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці: НПАОП 0.05-8.04-92. — Х.: ФОРТ, 2003. — 16 с.
2. НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин». Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. № 65.
3. НПАОП 0.00-4.03-04 «Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці України від 08.06.2004 р. № 151.
4. НПАОП 0.00-4.09-07 «Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55

5. НПАОП 0.00-4.11-07 «Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56.
6. НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15.
7. НПАОП 0.00-4.15-98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9.
8. НПАОП 0.00-4.21-04 «Типове положення про службу охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255.
9. НПАОП 0.00-6.03-93 «Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві». Наказ Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993 р. № 132.
10. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 07.02.2008.
11. Рекомендації щодо організації роботи кабінету промислової безпеки та охорони праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 16.01.2008 р.
12. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. Затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 27.12.2001 року, № 528.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Держгірпромнагляду
2. <http://www.mon.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.
3. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
4. <http://portal.rada.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
5. <http://www.iacis.ru> - Официальный сайт Межпарламентской Ассамблеи государств–участников Содружества Независимых Государств (МПА СНГ).
6. <http://base.safework.ru/iloenc> - Энциклопедия по охране и безопасности труда МОТ.
7. <http://base.safework.ru/safework> - Библиотека безопасного труда МОТ.
8. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
9. <http://www.budinfo.com.ua> - Портал «Украина строительная: строительные компании Украины, строительные стандарты: ДБН ГОСТ ДСТУ».
10. www.dnopr.kiev.ua (Державний комітет з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду)
11. <http://www.ketc.kiev.ua/> Київський експертно-технічний центр.

Рекомендована література (Безпека життєдіяльності)

Базова

1. Безпека життєдіяльності. Методичні вказівки щодо проведення практичних занять. частина – 1. Суми, 2015 р., 30 с.
2. Безпека життєдіяльності. Методичні вказівки щодо проведення практичних занять. частина – 2. Суми, 2015 р., 45 с.

3. Безпека життєдіяльності. Методичні вказівки щодо проведення практичних занять. частина – 3. Суми, 2015 р., 60 с.

4. Бедрій Я.І., Боярська В.М., Голубев А.К. та ін. Безпека життєдіяльності: Посіб. для студ. техн. вузів. – Л., 2015. – 275 с.

5. Безпека життєдіяльності. Навч. посіб. / За ред. М. Назарука. – Львів: "За вільну Україну", 2007 – 275 с.

6. Безопасность жизнедеятельности: Учебник / Под ред. проф. Э.А. Арустамова. – 2-е изд. перераб. и доп. – М.: Изд. Дом "Дашков и К", 2000. – 678 с.
Безопасность жизнедеятельности: Учебник для студ. средних проф. учеб. заведений / С.В. Белов, В.А. Девисилов, А.Ф. Козьяков и др.; Под общ. ред. С.В. Белова. – М.: Высш. шк., НМЦ СПО, 2000. – 343 с.

7. Заплатинський В. М. Основи кримінологічної безпеки сучасного бізнесу: Навч. посіб. для вузів. – К.: Київ. держ. торг.-екон. ун-т, 2010. – 141 с.

Заплатинський В. М. Безпека життєдіяльності: Опорний конспект лекцій. – К.: Київ. держ. торг.-екон. ун-т, 2009. – 207 с.

8. Лапін В. М. Безпека життєдіяльності людини. – Л.: Львівський банківський коледж, 2008. – 192 с.

9. Основи соціоекології: Навч. посіб. / Г.О. Бачинський, Н.В. Бернада, В.Д. Бондаренко та ін.; За ред. Г. О. Бачинського. – К.: Вища шк., 2005. – 238 с.

10. Пістун І. П. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. – Суми: Вид-во "Університетська книга", 2009. – 301 с.

11. Безпека життєдіяльності. /Є. П. Желібо, Н. М. Заверуха, В. В. Зацарний. За ред. Желібо Є. П.: Навч. посібник. – Львів, "Новий Світ-2000". – 2001. – 320 с.

Допоміжна

2. Боков В.А., Лушик А.В. Основы экологической безопасности: Учеб. пособие. – Симферополь: СОНАТ, 2008. – 224 с.

3. Сытник К.М. и др. Биосфера, экология, охрана природы: Справ. пособие. – К.: Наук. думка, 2007.

4. Царфис П.Г. Действие природных факторов на человека. – М.: Наука, 2002. – 193 с.

5. Черноушек М. Психология жизненной среды. – М.: 2000. – 174 с.

6. Чернявский А.А. Безопасность предпринимательской деятельности: Конспект лекций. – К.: МАУП, 2000. – 124 с.

7. Шаваев А.Г. Криминологическая безопасность негосударственных объектов экономики. – М.: ИНФРА-М, 2005. – 128 с.

8. Джигирей В. С., Жидецкий . Безпека життєдіяльності. – Львів. – "Афіша". – 2000. – 254 с.

9. Літвак С. М., Михайлюк В. О. Безпека життєдіяльності. Навч. посібник. Миколаїв. - ТОВ "Компанія ВІД". – 2001. – 230 с.

10. Шеляков О.П., Оберемок В.М. Охорона праці. – К., 1999. – 230 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://narod.ru/disk/1673533001.ae8d876bcade22a1d587bd3b547ffa9f/421454.zip.html>
2. <http://www.alleng.ru/d/saf/saf14.htm>
3. <http://www.alleng.ru/edu/saf3.htm>
http://udsu.ru/default/him1_lit_11

